

Biskop Atle Sommerfeldt:

Visitaspreden Enebakk - 8.september 2013

Preken over epistelteksten 16. søndag i Treenighetstiden 1. Kor 1,18-25

Grekerne søker visdom

På torsdag hadde jeg spørretime med alle tiendeklassene på Enebakk ungdomsskole. Flere av spørsmålene uttrykte et av de klassiske problemene menneskene har strevd med og som grekerne i århundrene før vår tidsregning uttrykte tydeligst og mest konsekvent: Er det klokt og fornuftig å tro på Gud og fortellingene om Guds handlinger i historien? Det gamle spørsmålet har i vår tid fått en ny aktualitet fordi vi igjen i offentligheten har fått sterke og tydelige stemmer som hevder at det ikke er fornuftig å tro på Gud. I stedet for Gud, hevder de at vitenskapen forteller oss det som er verd å vite om livet - og det vitenskapen ikke kan bevise, ikke eksisterer. Eller for å si det på en annen måte: Det mennesket ikke forstår, finnes ikke.

At ungdomsskoleelever stiller dette spørsmålet, er både naturlig og nødvendig i deres dannelsesprosess. Mer underlig er det at mennesker med høy skolering og som kjenner forrige århundres historie, finner at vitenskapen danner et solid fundament for livet og livstolkningen. Forrige århundres største forbrytelser skjedde, som vi vet, med fornuften og vitenskapens begrunnelse - enten det nå gjaldt vold i rasens, klassens eller fremskrittets navn. Vitenskapen klarte ikke å hindre menneskets ondskap, tvert om ble den brukt til å begrunne denne ondskapen. Og vitenskapen var lite egnet til å håndtere erfaringene og gjøre dem om til bærekraftig livsvisdom.

Denne erfaringen betyr slett ikke at vi ikke skal søke visdom og fornuft. Vårt ønske om å forstå mer av den virkelighet og den verden vi lever i, er en naturlig og nødvendig konsekvens av det mandat Gud har gitt oss til å forvalte skaperverket i Guds sted. Og mange positive fremskritt er oppnådd for menneskene de siste 200 årene.

Overslaget er når den innsikten vi erverver oss utvikles til en forestillingen om at vår egenproduserte visdom er tilstrekkelig for livene våre og sier alt om virkeligheten. Da har vår Gudgitte kunnskap og lyst til å vite mer, utviklet seg til den menneskelige egenskapen vi minnes på hver gang vi er i denne kirken og som er malt på veggen mellom kirkeskipet og alteret: Hovmod. Og hovmod står for fall, slik generasjonen foran oss gjorde i møte med verdenskriger, folkemord, diktatur og atomvåpen.

Vi trenger en annen visdom enn den kunnskap vitenskapen gir oss.

Jødene spør etter tegn

I min tidligere tjeneste i Kirkens Nødhjelp ble jeg hver eneste dag konfrontert med hvordan mennesker og natur truer og ødelegger levekår og fremtidsdrømmer. Ønsket om å spore tegnene på Guds handlinger og tilstedeværelse, slik Israelsfolket spurte og fikk svar i fortellingene i Det gamle testamentet, levde jeg derfor med hele tiden. Også nå møter jeg hele tiden mennesker som kan fortelle hvor sårbare livene våre er og hvor ofte de trues og ødelegges. Lengselen etter tegn på Guds tilstedeværelse er en del av det å være menneske og har fulgt mennesket i hele vår historie.

Overslaget blir når vi tror at de gyldige tegnene på Guds tilstedeværelse finnes i en tankelinje både Det gamle testamentet og deler av kirkens historie har latt seg friste av. Da ser en rikdom, velstand og vellykkethet som tegn på Guds tilstedeværelse og nød og undertrykkelse som tegn på Guds fravær og straff. Når folket spør Jesus om tegn mener de, i tråd med denne tradisjonen, et tegn på makt og herlighet slik at folket igjen kan oppleve å bli regionens mektigste stat slik de var under David og Salomo.

Det de ikke så, var at deres storhet forutsatte andres ulykke. De forsto ikke at Gud bekjemper all sykdom og nød fordi alle mennesker er bærer av Guds bilde og omsluttet av Guds kjærlighet. Når menneskene lider, er Guds vilje at andre mennesker skal være Guds hjelpende og støttende hender og ikke legge stener til byrdene ved å støte spedalske og lamme ut av fellesskapet.

Vi trenger Guds tegn, men de må være annerledes enn fremgangen og velstandens tegn.

Gud er visdommen og Kristus er tegnet

Både Jesus og Paulus gir oss visdom og tegn. Men de er annerledes enn det vi i dag, og jøder og grekere den gangen, forventer og lengter etter.

Tegnet er den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus.

Visdommen er at Gud elsker menneskene så høyt at Gud ga seg selv og levde sammen med oss i all vår lidelse og erkjennelse av feilsteg og ansvarløshet - like inn i døden. At Guds Messias ble korsfestet stred mot alle forestillinger datidens jøder hadde om Gudstegnet. At den døde Jesus skulle kjempe med døden og så vinne slik at graven var tom, stred mot all fornuft grekerne holdt seg med.

Men det er dette tegnet og denne visdommen Gud ga dem, og gir oss, å bygge livene våre på. Jesus er tegnet på hvordan Gud handler og gir oss kunnskapen om hvordan Gud er. Livsvisdommen er å holde seg til tegnet Gud har gitt oss, å holde seg til Jesus. I dette ligger vår frihet fra å streve for å finne tegn og visdom.

Hvis det var slik at Gud lot seg fange i vår visdom og av våre forventninger gjøres Gud til et produkt av oss og vår vilje. Da blir mine spørsmål og min rastløshet målestokken på Guds tilstedeværelse og eksistens. Det vil lede til et uholdbart og selvcentrert stress. Men slik er det heldigvis ikke. Og hvem har forresten bruk for en slik Gud?

I et slumområde i en by i Etiopia besøkte jeg en liten familie med mor og to barn. Far var død av AIDS og mor var HIV-positiv og visste at hennes tid nærmet seg slutten. Den yngste av barna var utviklingshemmet og ville aldri kunne regne med å få noe arbeid. Jeg spurte den eldste gutten på 14 år hva hans planer for fremtiden var. Han svarte at han ville bli sjåfør fordi det var den raskeste måten å få et inntektsgivende arbeid på, slik at han kunne brødfø broren når moren var død. Det var ikke vanskelig å se den lidende og korsfestede i den familien, men i den sårbare eldstegutten så jeg også Guds kraft til liv og fremtid.

Guds visdom overgår vår forstand og Guds kraft overgår vår kapasitet.

Kirkens tegn

I 900 år har tegnet Gud gir oss og visdommen Gud opplyser oss med, vært til stede i dette rommet og i enebakkingenes liv. I 250 år har Mari kirke vært det annet stedet i Enebakk for Guds tegn og visdom. For det er dette døpefonten, kalken og disken representerer. I dåpen leder Gud oss slik Gud ledet Jesus gjennom død til seier, i nattverden gir den korsfestede og oppstandne oss seg selv slik at vi skal få visdom til å leve og klamre oss til at vi er en del av Guds store gjestebud her i verden og i all evighet.

Kristendommens visdom er at Gud i sin kjærighet kommer til oss. Vi skal få hvile i at Gud har gjort alt ferdig for oss. Da frigjøres vi til å rette vår oppmerksomhet mot å være Guds tegn i det lokalsamfunnet og den verden vi lever og virker i - i arbeid, fritid, familie, lokalmiljøet vårt, blant menneskene. Der utfoldes dåpens liv og slik lever vi Guds visdom i vår verden.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.